

Mysterious Omission (Part 2): Olam Haba in the Torah

The Issue

1. Shmos 15:1

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליקוק ויאמרו לאמר אשירה ליקוק כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים:

2. Rashi, ad loc.

(א) אז ישיר משה - אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה, וכן (יהושע י יב) אז ידבר יהושע, וכן (מלכים א' ז ח) וצית יעשה לבת פרעה, חשב בלבו שיעשה לה, אף כאן ישיר, אמר לו לבו שישיר, וכן עשה, ויאמרו לאמר אשירה לה'. וכן ביהושע, כשראה הנס אמר לו לבו שידבר וכן עשה (יהושע י יב) ויאמר לעיני ישראל, וכן שירת הצאר שפתח זה (במדבר כא יז) אז ישיר ישראל, פירש אחריו עלי צאר ענו לה. (מלכים יא ז) אז יצנה שלמה במה, פירשו בו חכמי ישראל שבקש לבנות ולא בנה. למדנו שהיו"ד על שם המחשבה נאמרה, זהו ליישב פשוטו. אבל מדרשו אמרו רבותינו זכרונם לברכה, מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה

3. Devarim 31:16

ויאמר יקוק אל משה הנך שכב עם אבתיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרבו ועזבני והפר את בריתי אשר כרתי אתו:

4. Pesikta Zutresa Vayelech 53b

ויאמר ה' אל משה. משה שמע יהושע לא שמע. הנך שוכב עם אבותיך וקם. מלמד שנתבשר בתחיית המתים.

5. Talmud Bavli, Chullin 142a

גמי. תניא דבי ר' יעקב אומר: אין לך כל מצוה ומצוה שבתורה שמתן שכרה בצדה, שאין תחיית המתים תלויה בה, בכבוד אב ואם כתיב + דברים ה + למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך, בשילוח הקן כתיב למען ייטב לך והארכת ימים; הרי שאמר לו אביו: עלה לבירה והבא לי גוזלות! ועלה, ושלח את האם ולקח את הבנים, ובחזרתו נפל ומת, היכן אריכות ימיו של זה? והיכן טובתו של זה? אלא: למען יאריכון ימיך - בעולם שכולו ארוך, ולמען ייטב לך - לעולם שכולו טוב

Reason 3: Perspective

6. Malachi 3

א הִנְנִי שֶׁלַח מַלְאָכִי, וּפְנֵה-דָרָךְ לִפְנֵי; וּפְתָאֵם יָבוֹא אֶל-הֵיכָלוֹ הָאֲדוֹן אֲשֶׁר-אַתֶּם מְבַקְשִׁים, וּמְלַאֵךְ הַבְּרִית אֲשֶׁר-אַתֶּם חֹפְצִים הֵנָּה-בָּא-- אָמַר, יְהוָה צְבָאוֹת.

ב וּמִי מְכַלְכֵּל אֶת-יוֹם בּוֹאוֹ, וּמִי הֶעֱמִיד בְּהִרְאוֹתָיו: כִּי-הוּא כָּאֵשׁ מְצַרֵּף, וּכְבֵרִית מְכַבְּסִים.

ג וַיֵּשֶׁב מְצַרֵּף וּמְטַהֵר, כֶּסֶף, וְטָהַר אֶת-בְּנֵי-לֵוִי וַיִּזְקַק אֹתָם, בְּצִהָב וּכְכֶסֶף; וְהָיוּ, לַיהוָה, מְגִישֵׁי מִנְחָה, בְּצִדְקָה.

ד וְעֲרַבְהָ, לַיהוָה, מִנְחַת יְהוּדָה, וִירוּשָׁלַם-- כִּימֵי עוֹלָם, וּכְשָׁנִים קְדָמֹנֶיִת.

ח וְשַׁבְּתֶם, וּרְאִיתֶם, בֵּין צַדִּיק, לְרָשָׁע-- בֵּין עֹבֵד אֱלֹהִים, לְאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוֹ. {פ}

1 Behold, I send My messenger, and he shall clear the way before Me; and the Lord, whom ye seek, will suddenly come to His temple, and the messenger of the covenant, whom ye delight in, behold, he cometh, saith the LORD of hosts.

2 But who may abide the day of his coming? And who shall stand when he appeareth? For he is like a refiner's fire, and like fullers' soap;

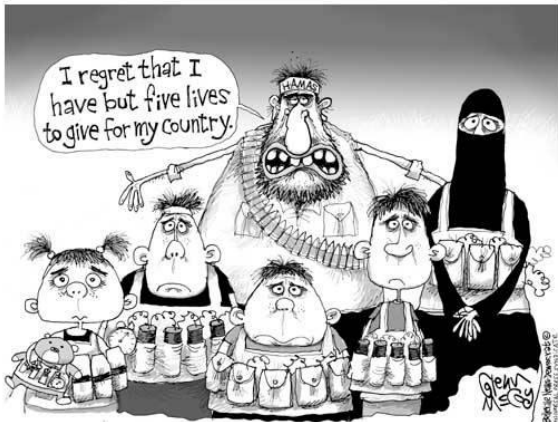
3 And he shall sit as a refiner and purifier of silver; and he shall purify the sons of Levi, and purge them as gold and silver; and there shall be they that shall offer unto the LORD offerings in righteousness.

4 Then shall the offering of Judah and Jerusalem be pleasant unto the LORD, as in the days of old, and as in ancient years.

18 Then shall ye again discern between the righteous and the wicked, between him that serveth God and him that serveth Him not. {P}

7. Mesilas Yesharim 1

יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו. והנה מה שהורונו חכמינו זכרונום לברכה הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכירתו שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא. ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא, כי הוא הנברא בהכנה המצטרפת לדבר הזה. אך הדרך כדי להגיע אל מחוז חפצנו זה, הוא זה העולם. והוא מה שאמרנו זכרונום לברכה (אבות ד): העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא.

תפארת ישראל פ' נח:

התורה ... הוא תקון עוה"ז ... לקיים את סדר עולם הזה, ואם אתה אומר שיהיה מזכיר עוה"ב אם כן לא היה די בעולם הזה ליישר את ברואי רק כאשר מבטיח להם עוה"ב, א"כ ... לא היה שלם מצד עצמו וגו'

Reason 4: Tools of Description

8. Pachad Yizchak, Pesach Maamar 52

לה שנגיע לאותו אדם באתכסיא ובלחישת דרך הסוד. וכל ההבדל בין הפשט ובין הסוד אינו אלא באופן הגעת הדברים לאוזן המקבל. כתוצאה מזה גם בשעה שאנו מדברים על פשט וסוד בתחום הקודש, הרי שגרת המחשבה עושה את שלה, ותופסת היא גם כזה כי כל ההבדל בין הפשט ובין הסוד אינו אלא באופן הגילוי, שישנו גילוי דרך פשט וגילוי דרך סוד, אבל אין ההבדל הזה נוגע לענין המסתגל, דכין שהוא נגלה דרך הפשט ובין שהוא נגלה דרך הסוד הרי הוא שייך לאותה המציאות עצמה.

ב. הנה בכמה מקומות מצינו שדברו חכמים על אודות ריבוי- הפנים אשר לתורה, בפרטיות דברו על אודות שבעים פנים לתורה, ביותר כלליות דברו על אודות מ"ט פנים לתורה, וכעוד יותר כלליות דברו על אודות ארבעה פנים לתורה, וקראו אותם בשמות נוסטריקון של פרדס: פשט, רמז, דרוש, סוד. ויעוין פחד יצחק שבועות מאמר ד' שנתבאר שם בהרחבה כי בכל מקום אשר החול והקודש משתמשים בלשון משותפת, הרי שיתוף הלשון מביא לידי ערבוב המושגים. יעו"ש. והנה גם כאן מתוך שאנו משתמשים במלים הללו של פשט וסוד גם בחול גם בקודש אין אנו נמלטים מידו של ערבוב זה. כי בשעה שאנו מדברים על אודות פשט וסוד במקצוע החול, הרי שני הדרכים הללו של הפשט ושל הסוד מתיחסים לאותה המציאות עצמה. אותה הידיעה המניעה לאדם במפורש ובהדיא דרך הפשט, היה אפשר

ספדיא. כמוכן, שהמוח הגם שאין לו עסק בלתי עם המציאות הגסה אין לו מקום להשגה זו. אבל הרי דברי תורה כוללים הם את כל סוגי המציאות של החויה, וכל סוג של מציאות יש לו מקום מקביל בתורה בהתאם לתוכן מהותה.

ו. וקדושי עליון קבלו יסוד זה בבאור הסוגיא דתענית דיעקב אבינו לא מת. ופריך עלה וכי בכדי חננו חנמיא וספדו ספדיא, ומשני מקרא אני דורש מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים. והרבה קולמוסין משתברים בפרוש דברים אלו, שלפי הנראה אין התשובה כלל ממין המענה, דסוף סוף הרי מקרא מלא דבר הכתוב ויספדו ויחננו, ואכתי כל זה בכדי הוא. אלא שהם הם הדברים, שמקודם אמר לו סתם יעקב אבינו לא מת, וכמימרא זו עדיין לא נתברר לאיזה פנים של העולמות מכוון הוא הענין, והיה נראה מסתמיות הדברים כי הענין מכוון לעולם הפשט. ועל זה הקשה לו דמכיון דכתיב ויחננו ויספדו הרי גילתה תורה בפנים של פשט שלה דיעקב אבינו מת. ולזה השיב לו מקרא אני דורש, כלומר, התורה גילתה זה באותם הפנים שלה, שאנו קוראים להם פנים-של-דרש, ופנים הללו יש להם פנים מקבילים במציאות החויה, ובמציאות זו לא מת יעקב אבינו. וממילא אין החניטה והחספד על יעקב נוגע לזה כלל, כי על כן בשני סוגי מציאות אנו עוסקים. סוג מציאות האחד מקביל הוא לפנים- של פשט, וסוג מציאות השני מקביל הוא לפנים-של-דרש. במציאות השניה יעקב אבינו לא מת, ובמציאות הראשונה חננו חנמיא וספדו

9. Klei Yakar

בשבעה דרכים אלו ינוסו הדוברות עתק על תורתנו הקדושה, מלבד מה שראינו בעינינו כמה גדלה חובת ה' אל אבותינו אברהם יצחק ויעקב. ואילו היתה הצלחתם בעולם הזה סוף הצלחתם אם כן מה יתרון היה לאברהם על נמרוד הרשע כי זה מלך בכיפה ואברהם היה נע ונד כל הימים מתהלך מאוהל אל אוהל מגוי אל גוי, וכן יצחק ויעקב לא ידענו מה היה להם מן השכר האמיתי כי אם זה השכר המיועד לזרעם הוא סוף שכרם מה כשרון לבעליו כי אחרי מותם ינחלו זרעם את הארץ והמה יצאו מן העולם ריקם מכל עמלם, ואפילו לישראל נוחלי הארץ מה יתרון להם אפילו בזמן השלוחה על כל מלכי הארץ אשר צלחו ומלכו בעולם כמותם ומקצתם יותר מהמה, אין זה כי אם שרב טוב הצפון לצדיקים הוא חלקם ונחלתם של האבות ושל כל תולדותיהם כיוצא בהם כי תורה אחת לכולם: